

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/35315,Popiersie-gen-Czerniachowskiego-przekazane-do-IPN-Pieniezno-29-kwietnia-2016.html>
01.03.2026, 09:51

Popiersie gen. Czerniachowskiego przekazane do IPN - Pieniężno, 29 kwietnia 2016

Władze Pieniężna przekazały Instytutowi Pamięci Narodowej zdemontowane popiersie sowieckiego generała Iwana Czerniachowskiego. Będzie to pierwszy eksponat w zbiorach skansenu dawnych pomników komunistycznych, który zamierza stworzyć IPN.

Pomnik Czerniachowskiego, odpowiedzialnego za likwidację Armii Krajowej na Wileńszczyźnie, został rozebrany we wrześniu 2015 roku. Zdecydowały o tym władze miejskie Pieniężna. Od tego czasu metalowe popiersie leżało w gminnym magazynie. Teraz burmistrz Pieniężna Kazimierz Kiejdo przekazał je dyrektorowi Biura Edukacji Publicznej IPN Andrzejowi Zawistowskiemu.

Kiejdo podkreślił, że przez wiele lat pomnik sowieckiego dowódcy służył zakłamywaniu historii – miał być dowodem rzekomej wdzięczności dla Armii Czerwonej, a w rzeczywistości stanowił symbol narzucenia Polsce systemu komunistycznego.

W ocenie dr. Zawistowskiego przekazanie popiersia Instytutowi to moment symboliczny, bo nie tylko stanowi zakończenie sprawy pomnika w Pieniężnie, ale również rozpoczyna projekt przygotowania przez Instytut skansenu czy muzeum dawnych pomników komunistycznych.

Instytut Pamięci Narodowej zamierza stworzyć ośrodek edukacji historycznej, gromadzący tego typu pomniki, tablice czy popiersia, które samorządy będą usuwać z przestrzeni publicznej. Według dr. Zawistowskiego, obiekty zebrane w takiej placówce nie byłyby już formami upamiętnienia, a jedynie pamiątkami przeszłości z okresu komunistycznego. Popiersie Czerniachowskiego jest pierwszym eksponatem przekazanym na ten cel i do czasu utworzenia skansenu będzie przechowywane w magazynach IPN.

Instytut opracowuje formułę skansenu i szuka odpowiedniej lokalizacji. Jednym z rozważanych miejsc jest Czerwony Bór w nadleśnictwie Łomża, zainteresowanie współpracą przy utworzeniu skansenu wyraził też samorząd Bornego Sulimowa w woj. zachodniopomorskim.

Pomnik gen. Czerniachowskiego w Pieniężnie zbudowano w latach 70. XX wieku niedaleko miejsca, gdzie sowiecki dowódca został śmiertelnie ranny podczas operacji wschodniopruskiej w 1945 r. Generała pochowano w Wilnie. Po odzyskaniu przez Litwę niepodległości jego szczątki przeniesiono na cmentarz w Moskwie. Wileński pomnik generała zabrano natomiast do Woroneża w Rosji.

Zdjęcia: Urząd Miejski w Pieniężnie.